
JEŽÍŠ NA SLAVNOSTI STÁNKŮ: 7. kapitola Janova evangelia

Scénář pro katechezi v malém společenství dospělých a mladých lidí:

1. Moderátor připraví text 7. kapitoly vytištěný na zvláštní papíry, pro každého účastníka jeden.
2. Každý účastník si přečte sám text 7. kapitoly a vypíše osoby, které v něm vystupují.
3. Moderátor nabídne jednotlivé “role” účastníkům. Ti si v textu podtrhnou svoji řeč.
4. Účinkující přečtou text znovu podle svých rolí.
5. Každý účastník se nyní pokusí rozdělit text na jednotlivé “scény” a dát jim název (doporučujeme pracovat ve dvojicích nebo trojicích). Výsledky si sdělíme. Tím si lépe uvědomíme, o co v příběhu jde.
6. Abychom textu lépe porozuměli, je třeba si ozřejmit několik historických a věcných souvislostí. Účastníci mohou sami navrhnout otázky, na které chtějí znát podrobnější odpověď. Moderátor diskusi usměrňuje. Postupuje podle těchto otázek:
 - a. V jakém časovém období se staly události, které zachycuje autor v této kapitole? (Nápověda: hledáme časové údaje v textu, viz verše: 2, 14, 37)
 - b. Co bylo obsahem svátku stánků? (viz níže “Kontext, v jakém se odehrává děj příběhu”)
 - c. Během Ježíšova vystoupení v chrámě došlo mnohokrát k výměně názorů mezi Ježíšem a jeho posluchači. V čem vidíte jádro jejich sporu? (Šlo o to, zda je Ježíš Mesiášem.) Jak se k této otázce stavěly jednotlivé skupiny Židů, které v textu vystupují? (Zástupy židů se divily: verše 15; Jeruzalémští obyvatelé se ho chtěli zmocnit: verš 30; někteří uvěřili pro znamení, která konal: verš 31; farizové ho chtěli zatknout: verš 32; někteří uvěřili, když slyšeli jeho prorocká slova: verš 40 a 45; Nikodém se ho zastal: verš 51). Další informace pro moderátora viz níže: “Kontext, v jakém psal autor tento text”.
 - d. Seznamte se kontextem, v jakém je umístěn text 7. kapitoly vzhledem k dalším textům evangelia (viz níže). Zkuste formulovat, co chtěl autor evangelia sdělit tímto úryvkem svým čtenářům.
7. Vrátime se k textu a hledáme jeho poselství pro sebe:
 - a. Které věty z této kapitoly vás oslovují? Označte si tyto věty v textu barevně.
 - b. Jakou odezvu ve vás tyto věty vyvolávají? Účastníci mohou své myšlenky sdílet.
 - c. Jak rozumíte požadavku věřit v Ježíše jako v Mesiáše? Co tato víra pro vás znamená? Jaké překážky ve víře ohrožují nás v dnešní době?
 - d. Využijte těchto podnětů k reflexi vlastní víry, která může vyústit do modlitby (osobní nebo společné podle situace ve skupině a s respektem ke svobodě každého účastníka katecheze).

Poznámka: Program můžeme rozdělit do dvou setkání: V prvním se zabýváme pouze významem slavnosti stánků a symbolikou vody, o jejíž dostatek Židé prosili. Toto vztáhneme k Ježíšovu výroku o proudu živé vody, která poplyne z nitra těm, kteří věří (J 7, 37-38). Uvažujeme nad tímto pozváním. Ve druhém setkání se zabýváme kontrastem mezi tím, co od Boha očekávali Židé a vyjadřovali to rituály při slavnosti stánků, a mezi jejich reakcí na Ježíše, který jim nabízí naplnění jejich tužeb, a oni mu nejsou schopni uvěřit. Zabýváme se překážkami ve víře, které ohrožují i náš přístup “k pramenům živé vody”.

V příloze je uveden text 7. kapitoly v ekumenickém překladu.



Kontext, v jakém se odehrává děj příběhu:

Slavnost stánků – **Sukot** – jeden ze tří velkých poutních svátků; slaví se v říjnu; poslední slavnostní den má název “šimin aceret”. Dalšími dvěma poutními svátky jsou **Pesach** a **Šavuot**).

SUKOT:

- původně svátek sklizně (srov. Ex 23,16; 34,22) a chýší (hebrejsky sukot)
- později interpretace z pohledu dějin spásy: “stánky” znázorňovaly pobyt Izraelců na poušti, kde se o ně staral Hospodin, s nímž uzavřeli smlouvu (srov. Dt 16,13.16; Lv 23,34; Neh 8,13-19)

Lv 23, 39-44: ³⁹ Nuže, patnáctého dne sedmého měsíce, až sklídíte úrodu země, budete **po sedm dnů slavit Hospodinovu poutní slavnost**: Prvního dne bude odpočinek a osmého dne bude odpočinek. ⁴⁰ Prvního dne si vezmete plody z ušlechtilých stromů, palmové ratolesti, hustě olištěné větve a vrby od potoků a sedm dní se budete radovat před Hospodinem, svým Bohem. ⁴¹ Budete je slavit jako poutní slavnost ke cti Hospodina po sedm dní každý rok. To je trvalé nařízení pro vaše pokolení. Budete je slavit **sedmého měsíce**. ⁴² Sedm dní budete pobývat ve stáncích. Všichni rodilí Izraelitě budou pobývat ve stáncích, ⁴³ **aby všechna vaše pokolení věděla, že jsem nechal Izraelity bydlet ve stáncích, když jsem je vyváděl z egyptské země. Já jsem Hospodin, váš Bůh.** ⁴⁴ Tak **Mojžíš** vyhlásil Izraelitům Hospodinovy stanovené dny. (podle *Pentateuch*. Český katolický překlad. Kostelní Vydří : KNA, 2006.)

- Dodnes jsou tyto svátky dny radosti ze Zákona. Izraelští muži během slavení tohoto svátku tj. po sedm dní spali a jedli v chýších. Vlastní obsah svátku stánků tvořily tři prvky:

1. Obřad úlitby vody (průvod vedený kněžími zamířil k rybníku Siloe nabrat do zlaté nádoby vodu. Ta byla přinesena do chrámu a vylita prostřednictvím zvláštních nádob na oltář.

2. obřad světla (muži s pochodněmi tančili kolem čtyř menor na nádvoří žen a levitě při tom zpívali žalmy 120-134.)

3. obřad otáčení se k chrámu (za rozbřesku každého ze sedmi dnů svátku se odebrali kněží k východní bráně chrámu a hleděli směrem na východ. Ve chvíli východu slunce se obrátili zpět směrem k chrámu a recitovali: “Naši otcové se na tomto místě obrátili zády k Hospodinovu chrámu a klaněli se slunci (viz Ez 8,16), naše oči jsou však obráceny k Hospodinu”. Smyslem tohoto obřadu bylo **vyznávat víru v jednoho Boha** za rozbřesku.

- Spojení oslavy s vodou tvoří vazbu tohoto svátku na dar deště. K prosbám o dar deště se vztahovaly i liturgické texty. Ty zároveň zaměřovaly pozornost k očekávané a přicházející době spásy, která byla líčena jako doba zázračné plodnosti:

Ez 47, 1-12: Přivedl mě znovu ke vchodu do domu. A hle, zespodu prahu domu vytékala k východu voda; průčelí domu je totiž obráceno k východu a voda tekla dolů zpod pravého boku domu na jižní straně oltáře. ² A vyvedl mě branou severní a vedl mě venku okolo k vnější bráně směrem na východ. A hle, voda se řinula z pravého boku domu. ³ Když odcházel ten muž na východ, měl v ruce měřicí šňůru. Odměřil tisíc loket a provedl mě vodou; vody bylo po kotníky. ⁴ Znovu odměřil tisíc a provedl mě vodou; vody bylo po kolena. Odměřil další tisíc a provedl mě; vody bylo po bedra. ⁵ Odměřil ještě tisíc a potok nebylo možno přebrodit; voda vystoupila a muselo se v ní plavat; byl to potok, který se už nedal přebrodit. ⁶ Řekl mi: "Vidíš, lidský synu?" Vedl mě dál a znovu mě přivedl k břehu toho potoka. ⁷ Když jsem se tam vrátil, hle, na břehu potoka bylo po obou stranách velmi mnoho stromů. ⁸ I řekl mi: "Tato voda odtéká do východního obvodu, teče dolů do Araby a vlévá se do moře. Tam, kde vtéká do moře, stávají se vody zdravými. ⁹ Každý hemžící se živočich bude žít všude, kam se vlévá potok. A ryb bude velmi mnoho. Neboť kam se vlévají ony vody, tam se vody moře stávají zdravými a zůstane naživu všechno tam, kam se ten potok vlévá. ¹⁰ I postaví se u něho rybáři; od Én-gedí až k Én-eglajimu se budou rozprostírat sítě. Ryb rozličného druhu bude velmi mnoho jako ryb ve Velkém moři. ¹¹ Avšak jeho bažiny a mělčiny nebudou



ozdraveny, bude se tam získávat sůl. ¹² Při potoku na obou březích vzejde rozličné ovocné stromoví, jemuž nebude vadnout listí, jež nepřestane plodit, ale každý měsíc přinese rané plody, neboť vody, které je zavlažují, vytékají ze svatyně. Jeho ovoce bude sloužit za pokrm a jeho listí jako lék.”

Iz 12,3: S veselím budete čerpat vodu z pramenů spásy.

Iz 43,20: Čest mi vzdá zvěř pole, šakalové i pštrosi; obdařil jsem poušť vodou a pustou krajinu řekami, abych napojil svůj vyvolený lid.

Iz 44,3: Já vyleji vody v místa zprahlá žízní, bystřiny na suchou zemi. Já vyleji svého ducha na tvé potomstvo a své požehnání na ty, kteří z tebe vzejdou.

Jl 4,18: A stane se v onen den, že z hor bude kanout mladé víno, z pahorků poteče mléko, všemi judskými potoky bude proudit voda, z Hospodinova domu vytryskne pramen a napojí Úval akácií.

Zach 13,1: V onen den vytryskne pro dům Davidův i pro obyvatele Jeruzaléma pramen k obmytí hříchu a nečistoty.

Zach 14,8: V onen den poplynou z Jeruzaléma živé vody, polovina k moři východnímu, polovina k západnímu, v létě jako v zimě.

Pozn.: Není-li uvedeno jinak, jde o ekumenický překlad Bible.

Kontext, v jakém psal autor tento text

Evangelium bylo určeno tzv. janovské obci křesťanů. Vzniklo koncem prvního století, tj. asi 20 let po zničení chrámu. Židovství, jež tehdy hledalo svoji novou identitu založenou na Tóře a tradici otců, se ujala relativně apolitická strana farizeů. Tato židovská skupina stála proti křesťanským skupinám. Spory se vedly v oblasti teologické, neboť šlo o základy víry. Farizeům vadilo, že si křesťané přivlastnili víru v jednoho Boha, Tóru s jejími zaslíbeními a mesiánská očekávání. Zvláště jim vadilo to, že prohlašovali Ježíše Krista za jediného, kdo může s konečnou platností zjevovat Boha a kdo je jediným zplnomocněným učitelem.

Tam, kde mělo židovstvo mocenské prostředky, byli křesťané vystaveni pronásledování a útlačku, což mělo pro ně sociální následky, např. vyloučení ze synagogy (svědectví o tom podává např. příběh o uzdravení slepého, jehož rodiče se báli vyloučení ze synagogy – J 9, 18-23).

Reakcí janovské obce na tyto poměry byla snaha o posílení identity, založené na pevné víře v Ježíše, který se představuje jako pramen odpovědí na všechny velké otázky, které si člověk klade (Já jsem chléb života; Já jsem světlo světa; Já jsem dobrý pastýř; Já jsem dveře; Já jsem vzkříšení a život; Já jsem cesta, pravda a život; Já jsem pravý vinný kmen.) Tím dává Ježíš poznat svůj význam pro každého člověka.

Výraz “Židé” má v průběhu Janova evangelia různý obsah. Společný nejširší obsah znamená celé náboženské a kulturní okolí Ježíšovo. Jako takové nemá negativní podtext. Pouze naznačuje odstup autora tohoto evangelia vůči tomuto okolí. Na dalších místech dostává tento výraz význam náboženských a politických vůdců Izraele. Tito jsou zobrazeni negativně, jako ti, kdo neposlouchají Boží hlas (počátek je v 5. kap.) a neuvěřili v Ježíše jako v Mesiáše. Všimněme si, že v Janově evangeliu je jediným a skutečným hříchem nedostatečná víra. Ta se týká nejrůznějších lidí (těch, kteří hledají pouze znamení a zázraky: J 4, 48; je to případ i samotných Ježíšových učedníků: J 6, 64; ale i celých zástupů: J 12, 37; po velikonocích je to i případ apoštola Tomáše: J 25, 25). Autorovi Janova evangelia šlo o to, aby jeho čtenáři uvěřili v Ježíše jako v Mesiáše se všemi důsledky (srov. J 20, 30-31).



Kontext Janova evangelia

Ježíš mluví v Janově evangeliu zvláště o sobě samém: o svém vyslání Otcem do světa ovládaného smrtí, aby zjevil Boha, který světu daruje pravý život.

Toto zvláště platí o kap. 5 – 8 a 10. Křesťané vidí v Kristově zjevení pokračování starozákonních zjevení a jejich naplnění:

Žd 1:1-4 Mnohokrát a mnohými způsoby mluvil Bůh k otcům ústy proroků; ² v tomto posledním čase k nám promluvil ve svém Synu, jehož ustanovil dědicem všeho a skrze něhož stvořil i věky. ³ On, odlesk Boží slávy a výraz Boží podstaty, nese všechno svým mocným slovem. Když dokonil očistění od hříchů, usedl po pravici Božího majestátu na výsostech ⁴ a stal se o to vznešenějším než andělé, oč je převyšuje jménem, které mu bylo dáno.

kap. 5: Uzdravení nemocného u rybníka Bethesdy v Jeruzalémě o svátcích. Ježíšova polemická řeč se Židy o jeho poslání.

kap. 6: Na druhém břehu Tiberiadského jezera. Nasycení zástupů – znamení pro lidi – Ježíšova řeč o chlebu života a pití krve.

kap. 7: Jeruzalém, svátky stánků. Řeč o vodě, polemika se Židy.

kap. 8: Jeruzalém po svátcích stánků: Opuštění cizoložné ženě, polemika o Ježíšově původu, Ježíšova řeč o Abrahamovi.

Opakované pokusy autora Janova evangelia svědčí o snaze křesťanů vysvětlit svému okolí, proč se rozhodli pro Ježíše a proč v něho věří. Chce je získat pro křesťanství a zároveň posílit bratry a sestry ve víře. Stále novými obrazy chce zdůraznit, co je podstatné: víra v Ježíše jako v Mesiáše.

Dalším společným rysem Ježíšových řečí je místo, kde se konají: v Jeruzalémě, v chrámovém okrsku, v náboženském středu židovství. Zde stále dochází k diskusím o **oprávněnosti Ježíšova nároku prohlašovat se za vyslance Otce.**

Použitá literatura:

PORSCH, Felix. *Evangelium sv. Jana*. Malý stuttgartský komentář. Kostelní Vydří : KNA, 1998, s. 92 – 95.

MOLONEY, Francis J. *Evangelium podle Jana*. Sacra Pagina. Kostelní Vydří : KNA, 2009, s. 255–279.

GRASSO, Santi. *Il Vangelo di Giovanni*. Roma : Città Nuova, 2008, s. 317–355.

TICHÝ, Ladislav. *Úvod do Nového zákona*. Svitavy : Trinitas, 2003, s. 105–121.



Příloha:

Jan 7,1–53: ¹ Potom chodil Ježíš po Galileji; nechtěl chodit po Judsku, protože mu Židé ukládali o život. ² Byly blízko židovské svátky stánků, ³ a jeho bratři mu řekli: "Jdi odtud do Judska, aby tvoji učedníci viděli skutky, které činíš. ⁴ Nikdo přece nezůstává se svými skutky v ústraní, chce-li být známý na veřejnosti. Činíš-li takové věci, ukaž se světu!" ⁵ Ani jeho bratři v něj totiž nevěřili. ⁶ Ježíš jim řekl: "Můj čas ještě nenastal, ale pro vás je stále vhodný čas. ⁷ Vás nemůže svět nenávidět, mne však nenávidí, protože ho usvědčuji z jeho zlých skutků. ⁸ Vy na svátky jděte, já na tyto svátky ještě nejdu, protože můj čas se dosud nenaplnil." ⁹ To ji řekl a zůstal v Galileji.

¹⁰ Když jeho bratři odešli na svátky, tu šel také on - ale nepozorovaně, aby se o tom nevědělo. ¹¹ Židé ho o svátcích hledali a říkali: "Kde je?" ¹² Bylo o něm mezi lidmi mnoho dohadů. Jedni říkali: "Je dobrý." Jiní říkali: "Není, vždyť svádí lid." ¹³ Nikdo ovšem ze strachu před Židy o něm nemluvil veřejně.

¹⁴ Když bylo uprostřed svátků, vstoupil Ježíš do chrámu a učil. ¹⁵ Židé se divili a říkali: "Jak to přijde, že se vyzná v Písmech, když ho tomu nikdo neučil?" ¹⁶ Ježíš jim odpověděl: "Mé učení není mé, ale toho, kdo mě poslal. ¹⁷ Kdo chce činit jeho vůli, pozná, zda je mé učení z Boha, nebo mluvím-li sám za sebe. ¹⁸ Kdo mluví sám za sebe, hledá svou vlastní slávu; kdo však hledá slávu toho, který ho poslal, ten je pravdivý a není v něm nepravosti. ¹⁹ Nedal vám Mojžíš zákon? A nikdo z vás zákon neplní. Proč mne chcete zabít?"

²⁰ Zástup odpověděl: "Jsi posedlý? Kdo tě chce zabít?" ²¹ Ježíš jim odpověděl: "Jediný skutek jsem učinil a všichni se nad tím pozastavujete. ²² Mojžíš vám dal obřízku - ne že by pocházela teprve od Mojžíše, je od praotců - a vy obřezáváte člověka i v sobotu. ²³ Přijímá-li člověk v sobotu obřízku, aby byl dodržen Mojžíšův zákon, proč se na mne zlobíte, že jsem v sobotu uzdravil celého člověka? ²⁴ Nesud'te podle zdání, ale sud'te spravedlivým soudem!"

²⁵ Tu řekli někteří Jeruzalémští: "Není to ten, kterého chtějí zabít? ²⁶ A hled'te, mluví veřejně, a nic mu neříkají. Snad nedošli přední muži opravdu k poznání, že je to Mesiáš? ²⁷ Ale o tomto člověku víme, odkud je. Až přijde Mesiáš, nikdo nebude vědět, odkud je." ²⁸ Tu Ježíš, když učil v chrámě, hlasitě zvolal: "Znáte mě a víte také, odkud jsem. A přece jsem nepřišel sám od sebe, ale poslal mě ten, který je pravdivý; toho vy neznáte. ²⁹ Já ho však znám, neboť jsem od něho a on mě poslal." ³⁰ Tehdy se ho chtěli zmocnit; ale nikdo na něj nevztáhl ruku, neboť ještě nepřišla jeho hodina.

³¹ Ale mnozí ze zástupu v něj uvěřili a říkali: "Až přijde Mesiáš, bude snad činit více znamení než on?"

³² Farizeové se doslechli, že se to v zástupu o něm říká, a tak společně s velekněžími poslali chrámovou stráž, aby ho zatkli. ³³ Ježíš řekl: "Ještě krátký čas budu s vámi a pak odejdu k tomu, který mě poslal. ³⁴ Budete mě hledat, ale nenajdete. A kde jsem já, tam vy přijít nemůžete." ³⁵ Židé si říkali mezi sebou: "Kam hodlá jít, že ho nenajdeme? Chce snad jít mezi pohany a tam učit? ³⁶ Co znamenají slova, jež řekl: 'Budete mě hledat a nenajdete, a tam, kde jsem já, vy nemůžete přijít?'"

³⁷ V poslední, velký den svátků Ježíš vystoupil a zvolal: "Jestliže kdo žízni, ať přijde ke mně a pije! ³⁸ Kdo věří ve mne, 'proud živé vody poplyne z jeho nitra', jak praví Písmo." ³⁹ To řekl o Duchu, jež měli přijmout ti, kteří v něj uvěřili. Dosud totiž Duch svatý nebyl dán, neboť Ježíš ještě nebyl oslaven. ⁴⁰ Když někteří ze zástupu slyšeli ta slova, říkali: "To je skutečně ten Prorok!" ⁴¹ Druzí prohlašovali: "Je to Mesiáš!" Jiní namítali: "Což přijde Mesiáš z Galileje? ⁴² Neříká Písmo, že Mesiáš vzejde z potomstva Davidova a z Betléma, odkud byl David?"



⁴³ A tak došlo v zástupu kvůli němu k roztržce. ⁴⁴ Někteří ho chtěli zadržet; ale nikdo na něj nevztáhl ruku.

⁴⁵ Chrámová stráž se vrátila k velekněžím a farizeům a ti se jich ptali: "Proč jste ho nepřivedli?" ⁴⁶ Oni odpověděli: "Nikdo nikdy takto nemluvil!" ⁴⁷ Farizeové jim řekli: "I vy jste se dali svést?" ⁴⁸ Uvěřil v něj někdo z předních mužů či farizeů? ⁴⁹ Jen tahle chátra, která nezná zákon - kletba na něj!" ⁵⁰ Jeden z nich, Nikodém, který za Ježíšem již předtím přišel, jim řekl: ⁵¹ "Odsoudí náš zákon někoho, aniž ho napřed vyslechne a zjistí, čeho se dopustil?" ⁵² Řekli mu: "Nejsi ty také z Galileje? Hledej v Písmu a uvidíš, že z Galileje prorok nikdy nepovstane!" ⁵³ Všichni se vrátili do svých domovů.

